

UDK 378:069(497.4Ljubljana)

1.01 Izvirni znanstveni članek

Prejeto: 25. 10. 2021

Monika Govekar-Okoliš*

Pomen muzejskih učnih ur za izobraževanje visokošolskih študentov

The importance of museum school lessons for the education of higher education students

Izvleček

Članek obravnava izbrane muzejske učne ure v Slovenskem šolskem muzeju. Namen raziskave je analizirati in primerjati raznovrstnost pogledov in odzivov visokošolskih študentov nanje. Zanima nas, kaj so se študenti pri različnih vsebinah muzejskih učnih ur naučili in kako so jih doživeli. Na tej podlagi želimo ugotoviti, kakšen je pomen muzejskih učnih ur za izobraževanje visokošolskih študentov kot bodočih učiteljev. Za vrednotenje izbranih muzejskih učnih ur smo uporabili vprašalnik, ki so ga izpolnili študenti štirih fakultet Univerze v Ljubljani v študijskih letih 2014/15–2019/20. Ugotovitve raziskave kažejo, da so muzejske učne ure za študente zanimiv in neposreden način neformalnega izobraževanja o preteklosti vzgoje in poučevanja na Slovenskem. S tem učinkovito dopolnjujejo svoje znanje in pridobijo izkušnje za bodoči poklic.

Abstract

The article discusses selected museum school lessons at the Slovenian School Museum. The aim of the study is to analyse and compare the diversity of views and reactions of higher education students to the lessons, and to find out what the students have learnt at different lessons and how they experienced them. The aim is to establish the importance of the lessons in the education of higher education students as future teachers. A questionnaire was used to evaluate the museum school lessons, which was completed by students from four faculties of the University of Ljubljana during the academic years from 2014/15 to 2019/20. The study's findings show that the museum lessons are an interesting and direct type of informal learning about the history of education and upbringing in Slovenia. Through them, students effectively supplement their knowledge and acquire experience for their future profession.

Ključne besede: muzejske učne ure, Slovenski šolski muzej, visokošolski študenti, pogledi in odzivi študentov

Key words: museum school lessons, Slovenian School Museum, higher education students, student views and reactions

* prof. dr. Monika Govekar-Okoliš, Oddelek za pedagogiko in andragogiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, e-pošta:monika.govekar-okolis@guest.arnes.si

Uvod

Muzeji so v 21. stoletju ustanove, ki na različne načine in v različnih oblikah vključujejo zgodovino, kulturo, znanost, umetnost idr. Menimo, da so to okolja specializiranega in kompleksnega učenja, ki so zelo pomembna za izobraževanje in širjenje znanja.¹ Muzeji so pomembne izobraževalne in kulturne ustanove,² saj se ukvarjajo z različnimi oblikami izobraževanja.³ To vključuje vseživljenjsko učenje, ki obiskovalcem muzejev omogoča nadaljnje poglobljeno učenje.⁴ Vse bolj pomembno je v muzejih tudi medgeneracijsko učenje med obiskovalci različnih starosti.⁵ V muzejih poteka tudi neformalno izobraževanje, ki se pogosto pojavlja kot načrtovano, ciljno usmerjeno izobraževanje, ki obiskovalcem različnih starosti daje novo znanje in izkušnje iz preteklosti. Prav izobraževanje v muzejih spodbuja čustva in čute obiskovalcev, gradi vzdušje, ki spodbuja spominjanje na preteklost in skupne korenine ter obiskovalcem ponuja dobro učno izkušnjo.⁶ Muzeji pomagajo oblikovati prostor za prostovoljno delo in ustvariti simbiozo z lokalnimi skupnostmi, knjižnicami, drugimi muzeji, galerijami, laboratoriji, umetniškimi centri, rekreacijskimi objekti, šolami in tako naprej.⁷ Muzeji so zbirališča skupnosti, lahko pomenijo tudi mesto umika pred bremenom in dolžnostmi družine in službe.⁸ Prav na to vmesnost med zasebnim in javnim je opozoril ameriški sociolog Oldenburg že leta 1989 in s tem utemeljil koncept tretjega prostora,

- 1 Monika Govekar-Okoliš, Effectiveness of school lessons from the past as live forms of museum education for higher education students, *Museum Management and Curatorship*, 33, 2018, št. 4, str. 382–397.
- 2 Helene Moussa, Museums as Cultural Institutions: Challenges and Opportunities for St. Mark's Coptic Museum, *Journal of the Canadian Society for Coptic Studies*, 5, 2013, št. 1, str. 75–84.
- 3 Kalle Kallio, Critical outcomes of museum learning, In *Revisiting the Educational value of museums. Connecting to audiences*, Pilsen, Czech Republic: NEMO 23rd Annual Conference 5-7 November 2015, 12–15. http://www.nemo.org/fileadmin/Dateien/public/NEMO_documents/NEMO_AC2015_EduVal_documentation.pdf (pridobljeno, 12. 8. 2021).
- 4 AlmaDís Kristinsdóttir, Toward Sustainable Museum Education Practices: Confronting Challenges and Uncertainties, *Museum Management and Curatorship*, 32, 2017, št. 5, str. 424–439. doi.org/10.1080/09647775.2016.1250104 (pridobljeno 23. 8. 2021).
- 5 Christina Smiraglia, Targeted Museum Programs for Older Adults: A Research and Program Review, *Curator: The Museum Journal*, 59, 2016, št. 1, str. 39–54, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/cura.12144> (pridobljeno, 16. 10. 2020).
- 6 Monika Govekar-Okoliš, Educational role and activities of the Slovenian school museum : views, experiences and suggestions of university students concerning school lessons from the past in the study years from 2014 to 2018, *Šolska kronika : zbornik za zgodovino šolstva in vzgoje*, 27, 2018, št. 3, str. 165–186.
- 7 Alan Chadwick, *The Role of The Museum and Art Gallery in Community Education*, Nottingham: The Department of Adult Education, University of Nottingham, 1980, str. 16–17.
- 8 Nancy Kranich, Promoting adult learning through civil discourse in the public library, *New directions for adult and continuing education*, 2010, št. 127, str. 20, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/ace.377> (pridobljeno, 24. 8. 2021).

ki je danes pomemben za knjižnice, ki so lahko tudi del muzejev.⁹ Da bi bili muzeji bolj učinkoviti v svoji izobraževalni vlogi, morajo obiskovalcem ponuditi nove načine in vrste izobraževanja, novo znanje in izkušnje. S tem ciljem uporabljajo tudi različne oblike izobraževanja (stalne inčasne razstave, muzejske delavnice, muzejske učne ure, itd.). V muzejih je zelo pomembna dejavna vloga obiskovalcev, ki jih spodbuja k raziskovanju preteklosti, primerjavi preteklosti s sedanostjo in iskanju lastne identitete.

Muzeji vzpostavljajo različne izobraževalne programe, ki so namenjeni posameznim starostnim skupinam. Muzej je postal učno središče, ki ponuja posebno izobraževalno izkušnjo, ki je odprta za vsakogar.¹⁰ Številni pedagogi in raziskovalci so s prakso in raziskavami razširili tudi znanje o učenju in izobraževanju v muzejih. Izobraževalni programi so bistveno bolj usmerjeni k učenju in učencem ter manj k predmetom. Griffin¹¹ pravi, da se je priložnost za komunikacijo z učitelji in učenci močno razširila s pomočjo spletnih informacij, gradiva in dejavnosti. Podobne muzejske izobraževalne programe s primeri muzejskih učnih ur, kjer učenci spoznavajo in doživljajo šolsko preteklost, zasledimo v Angliji v Black Country Living Museum v Dudleyju¹² in Ragged School Museum v Londonu,¹³ v Avstraliji v Sydney Living Museums v Sydneyju,¹⁴ na Hrvaškem v Hrvaškem šolskem muzeju v Zagrebu¹⁵ in v ZDA v muzeju Old Sacramento Schoolhouse v Kaliforniji¹⁶ in drugod. Muzejske učne ure že več kot dvajset let potekajo tudi v Slovenskem šolskem muzeju v Ljubljani.¹⁷

Muzejske učne ure v Slovenskem šolskem muzeju od leta 2000 obiskujejo tudi študenti Univerze v Ljubljani: Filozofske fakultete (FF) z Oddelka za pedagogiko in andragogiko, Fakultete za matematiko in fiziko (FMF) z Oddelka za matematiko in Oddelka za fiziko, Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo

-
- 9 Ana Vogrinčič Čepič, Knjižnice danes, knjižnice jutri: aktualne knjižnične prakse in pomen knjižničnega prostora v luči širših družbenih fenomenov – sociološke perspektive, *Knjižnica*, 56, 2012, št. 4, str. 100.
- 10 Laurel Bradley 2009, <http://www.caareviews.org/reviews/1309#.V4ouQ8doVQM> (pridobljeno: 6. 10. 2020).
- 11 Janette Griffin, The museum education mix: students, teachers and museum educators, *Understanding museums*, Australia: Australian museums and museology, 2011 https://nma.gov.au/research/understanding-museums/JGriffin_2011.html (pridobljeno 27. 8. 2021).
- 12 *Black Country Living Museum in Dudley*, England, 2021 <https://www.bclm.co.uk/activities/experience-an-edwardian-school-lesson/3.htm#.X6K4lC9h1QN> (pridobljeno: 5. 7. 2021).
- 13 *Ragged School Museum in London*, 2021, England. <https://www.timeout.com/london/museums/ragged-school-museum> (pridobljeno: 12. 7. 2021).
- 14 *Sydney Living Museums in Sydney*, 2021, Australia. <https://sydneylivingmuseums.com.au/education/programs/lessons-past> (pridobljeno: 21. 7. 2021).
- 15 *Hrvaški šolski muzej v Zagrebu*, 2021, Hrvaška. https://www.inyourpocket.com/zagreb/croatian-school-museum_4037v (pridobljeno: 9. 7. 2021).
- 16 *Old Sacramento Schoolhouse Museum in California*, 2021, USA. <http://oldsacschoolhouse.scoe.net/index.html> (pridobljeno: 2. 8. 2021).
- 17 *Slovenski šolski muzej v Ljubljani*, 2021, Slovenia. https://www.inyourpocket.com/ljubljana/slovenian-school-museum_148056v (pridobljeno: 7. 9. 2021).

(FKKT) z Oddelka za kemijo ter Biotehniške fakultete (BF) z Oddelka za biologijo, ki se znotraj pedagoško-andragoškega študija pripravljajo na vlogo učitelja. Za bodoče učitelje oz. strokovnjake na svojem strokovnem področju, je pomembno, da spoznajo tudi vlogo učitelja in pomen vzgoje in izobraževanja v preteklosti na Slovenskem. Za boljše razumevanje stare vloge učitelja in učencev, obišejo in doživijo muzejsko učno uro v Slovenskem šolskem muzeju. Vsaka učna ura predstavlja določen izsek iz zgodovine vzgoje in izobraževanja ter študentom omogoča, da spoznajo, kako je potekal pouk nekoč, kakšna je bila vloga učitelja, v kakšnih razmerah so učitelji poučevali, kakšni so bili odnosi med učitelji in učenci, učni jezik, vsebine pouka, disciplina pri pouku, učni pripomočki idr. Neposredno so vključeni v doživetje učne ure iz izbranega obdobja zgodovine šolstva.

V nadaljevanju nas zanima, kaj so se študenti pri različnih vsebinah muzejskih učnih ur naučili in kako so jih doživeli. Namen raziskave je analizirati in primerjati raznovrstnost pogledov in odzivov visokošolskih študentov na muzejske učne ure. Na tej podlagi želimo ugotoviti, kakšen je pomen muzejskih učnih ur za izobraževanje visokošolskih študentov kot bodočih učiteljev. Pred tem pa še predstavimo bistvene vsebinske značilnosti in namen tistih muzejskih učnih ur, ki so jih anketirani študenti izbrali in obiskali ter so relevantni za analizo naše raziskave.

Muzejske učne ure

Muzejske učne ure so najbolj pomembna oblika izobraževanja v Slovenskem šolskem muzeju. Z njimi se obiskovalci različnih starosti, od otrok do odraslih, neposredno in dejavno srečujejo s preteklostjo. Učne ure nudijo neformalno izobraževanje, vseživljenjsko učenje in medgeneracijsko izobraževanje; hkrati pa so načrtovano izobraževanje o tipični obliki in značilnostih učne ure v določenem časovnem obdobju.¹⁸ Združujejo spontano učenje, zabavo in doživetje šolanja v posameznem obdobju. V Slovenskem šolskem muzeju temu dajejo še posebej velik poudarek, saj je za vsako izvedbo učne ure namenjen ustrezen prostor – posebna učilnica z značilnimi predmeti (šolskimi klopmi, šolsko tablo ..., slikami, zemljevidi, šolskimi predmeti, starimi sredstvi za ohranjanje discipline idr.) in drugimi starimi šolskimi pripomočki ter oblačili za obiskovalce (učence) in učitelje, kar daje obiskovalcem večje izkustveno doživetje. Vsebina pouka je načrtovana v skladu z učnimi načrti in učbeniki iz izbranih obdobj, obiskovalci pa kot udeleženci igrajo vlogo učencev in se učijo na način, kot so se učili v preteklosti. Muzejske učne ure so dober primer, kako muzej svoje obiskovalce na izviren in zanimiv način poveže s preteklostjo, da jo doživijo in pridobijo nova spoznanja.

¹⁸ *Pedagoški programi v šolskem letu 2020/21, 2020, str. 8–21.*

Učna ura Antična Emona (Slovenski šolski muzej, fototeka).

Najprej omenimo učno uro *Antična Emona*, ki sega v 1. stoletje. Na poseben način pritegne obiskovalce, ker se lahko vživijo v vlogo učencev pred dva tisoč leti. Oblečejo se v rimska oblačila (tunike), kot so jih nosili takratni učenci. Svojevrsten prispevek v tej učni uri ima učitelj – magister s svojim oblačilom (togo), posebno obutvijo ter učnimi pripomočki (zvitkom z latinskimi zapisi, voščenenimi tablicami s stilusi), značilnimi za takratni čas. Namen te učne ure je, da obiskovalci spoznajo način poučevanja in vzgajanja v tistem času. Cilj je, da se naučijo nekaterih latinskih besed, zlasti kako se pozdravi, predstavi, učijo se pisanja rimskih števil, latinskih imen za mesece idr. Posebej je pomembna izkušnja, da se učijo pisanja latinskih izrazov na voščene tablice s stilusom kot v rimskem času. Vzgajajo pa se na podlagi antičnih zgodb o Veneri in Marsu ter se pogovarjajo o bogovih iz rimske mitologije.¹⁹

Nedeljska šola je učna ura iz obdobja Avstrijskega cesarstva (1865). Za obiskovalce je zanimiva, ker ni potekala ob delavnikih, temveč ob nedeljah in praznikih in je imela glavni namen opismenjevanje v slovenskem jeziku. Namenjena je bila tako za otroke kot za odrasle. Obstajale so začetne, nadaljevalne in ponavljalne nedeljske šole. Namen te učne ure je, učiti obiskovalce pisati, brati in računati v takratnem slovenskem jeziku, jih seznaniti s takratnim prvim slo-

¹⁹ Prav tam, str. 8.

venskim učbenikom *Blaže in Nežica v nedeljski šoli*, ki ga je napisal škof Anton Martin Slomšek. Cilj je, da se naučijo tudi peti pesem Antona Martina Slomška *Ljuba vigred*.²⁰

Učna ura *Računstvo* je iz obdobja Avstro-Ogrske (1905). Namen te je, da se obiskovalci seznanijo s poukom računanja v preteklosti. Posebej je poudarek na načinu poučevanja, saj se obiskovalci učijo štetja z ruskim računalom. Z računskimi nalogami se obiskovalci naučijo tudi o načinu življenja v preteklosti, spoznajo stara imena mesecev in z njimi povezana kmečka opravila ter pregovore.²¹

Učna ura *Prirodopis* je prav tako iz časa Avstro-Ogrske (1907). Njen namen je, da obiskovalci kot učenci spoznajo telesne in značajске značilnosti mačke. Še posebej je učna ura zanimiva, ker se učijo o značilnostih mačke na osnovi pregovorov o mački in odkrivajo značajsko podobnost ljudi z mačkami. Seznanijo se z berilom Frana Erjavca, kjer spoznajo navade mačk, njihov odnos do ljudi in drugih živali.²²

Lepopis je učna ura iz obdobja Kraljevine Jugoslavije (1930). Še posebej je zanimiva, ker se ta predmet v slovenskih šolah že dolgo ne poučuje več. Nekoč je bil to eden pomembnejših predmetov, saj so se vsi učili lepo pisati s peresnikom in črnilom. Namen učne ure je bil pridobiti razločno in lepo poševno pisavo. Udeleženci se najprej učijo pisanja posameznih črk, nato besed, zatem pa stavkov na posebej pripravljene učne liste, ki jih lahko vzamejo s seboj za spomin.²³

Učna ura *Telovadba* je prav tako iz obdobja Kraljevine Jugoslavije (1932). Namen te je, da se obiskovalci kot učenci učijo telesnih spretnosti po sokolskem načinu. Izvajajo telesne vaje (pravilna stoja oz. drža telesa, nastop v vrstah do štiri osebe, hoja, tekanje v vrsti, proste vaje na mestu, obračanje na desno in levo) in različne igre. Pri tej učni uri se učijo določenih spretnosti in gotovosti v gibih, še posebej pa je poudarek na vzgoji vsakega posameznika, saj naj bi razvili odločnost, samozavest, se navajali na lepo in dostojno vedenje.²⁴

Učni list za učno uro *Lepopis* iz leta 1930 (Slovenski šolski muzej, dokumentacija).

20 Prav tam, str. 10.

21 Prav tam, str. 13.

22 Prav tam, str. 16.

23 Prav tam, str. 15.

24 Prav tam, str. 19.

Predstavljene so tiste muzejske učne ure, ki so jih študenti izbrali iz muzejske promocijske brošure Pedagoški programi v Slovenskem šolskem muzeju za izbrana šolska leta. V Slovenski šolski muzej so študenti prišli z namenom, da bi dejavno sodelovali in spoznali stare učne vsebine, vzgojne metode, vlogo učitelja idr. pri izbrani učni uri. V nadaljevanju raziskave predstavljamo njihove poglede in odzive na obiskane muzejske učne ure.

Metodologija

Opredelitev problema

Raziskava obravnava izbrane muzejske učne ure v Slovenskem šolskem muzeju, ki so jih v študijskih letih od 2014/15 do 2019/20 obiskali študenti z omejenih fakultet Univerze v Ljubljani. Ugotoviti želimo, koliko in zakaj so muzejske učne ure pomembne za izobraževanje visokošolskih študentov kot bodočih učiteljev. Ker muzejske učne ure združujejo spontano učenje in doživetje šolanja iz posameznega obdobja, nas zanima, kako so študenti na izbrani muzejski učni uri doživljali vzgojo in izobraževanje ter vlogo učitelja v preteklosti.

Namen in cilji raziskave

Glavni namen raziskave je ugotoviti, kakšen je pomen muzejskih učnih ur za izobraževanje visokošolskih študentov kot bodočih učiteljev, in sicer na podlagi analize in primerjave njihovih pogledov in odzivov na muzejske učne ure. Cilji raziskave so ugotoviti, kaj so se študenti pri različnih vsebinah muzejskih učnih ur naučili novega, kako so doživeli vlogo učitelja in če bi se želeli udeležiti še kakšne druge učne ure in zakaj.

Raziskovalna vprašanja

Iz vprašalnika smo izbrali in analizirali naslednja tri vprašanja, ki so pomembna za našo raziskavo:

1. Kaj ste se naučili novega pri učni uri?
2. Kakšna je bila vloga učitelja?
3. Ali bi si želeli obiskati še kakšno učno uro in utemeljite, zakaj?

Raziskovalna metoda

Raziskava je bila izvedena v skladu z načeli kvalitativnega raziskovanja.²⁵ Raziskava je temeljila na analizi anonimnega anketnega vprašalnika, ki ga je v

25 Janez Vogrinc, *Kvalitativno raziskovanje na pedagoškem področju*, Ljubljana: Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani, 2008, str. 46: Za kvalitativno raziskovanje je značilno, da se zbirajo podatki, "ki vsebujejo vsebinsko bogate opise ljudi, dogodkov, situacij in niso obdelani z različnimi statističnimi postopki."

študijskih letih od 2014/15 do 2019/20 izpolnilo 269 visokošolskih študentov s štirih omenjenih fakultet Univerze v Ljubljani. Anketni vprašalnik je bil enak za vse študente. Za ugotavljanje različnosti v pogledih in odzivih študentov na izbrane muzejske učne ure, smo uporabili deskriptivno raziskovalno metodo.²⁶

Vzorec

V raziskavi so sodelovali študenti s štirih različnih fakultet Univerze v Ljubljani: FF, FMF, BF in FKKT, skupaj 269 študentov ($n = 269$). Sodelovalo je 230 žensk in 39 moških.

Tabela 1: Število študentov z različnih fakultet Univerze v Ljubljani, ki so v študijskih letih od 2014/15 do 2019/20 obiskali muzejsko učno uro iz preteklosti v Slovenskem šolskem muzeju.

Študijsko leto	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	Skupaj
Fakulteta							
Filozofska fakulteta (FF)	20	14	35	31	38	31	169
Fakulteta za matematiko in fiziko (FMF)	13	10	9	6	/	16	54
Biotehniška fakulteta (BF)	/	6	/	7	/	21	34
Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo (FKKT)	/	9	/	/	/	3	12
Skupaj za študijsko leto	33	39	44	44	38	71	269

Iz Tabele 1 lahko razberemo, da se je v študijskih letih od 2014/15 do 2019/20 muzejskih učnih ur udeležilo največ študentov (169) s FF, najmanj pa je bilo študentov s FKKT (12). V tabeli vidimo trend naraščanja števila obiskovalcev učnih ur za posamezno študijsko leto, saj se je podvojilo s 33 na 71 obiskovalcev. Primerjava števila študentov udeležencev po študijskih letih kaže, da je bilo največ študentov na obisku v muzeju leta 2019/20, skupaj 71 študentov, med njimi jih je bilo največ s FF (31), sledijo študenti z BF (21 oseb), nato študenti s FMF (16), najmanj pa je bilo študentov s FKKT (3). Ugotovimo tudi, da je bilo najmanj študentov na obisku v muzeju leta 2014/15, in sicer skupaj vseh 33 študentov, med

²⁶ Janez Sagadin, *Poglavja iz metodologije pedagoškega raziskovanja*, Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1993, str. 12: "Z deskriptivno metodo spoznavamo pedagoško polje na nivoju vprašanja, kakšno je nekaj in ugotavljamo torej stanje pedagoškega polja, kakršno je, ne da bi si ga želeli vzročno pojasnjevati."

njimi jih je bilo največ s FF (20) in najmanj (13) s FMF. Ni pa bilo študentov z BF in s FKKT.

Zbiranje podatkov

Kot instrument zbiranja podatkov je bil uporabljen enak anonimni anketni vprašalnik z vprašanji odprtega tipa za vse študente. Vprašalnike so v pisni obliki izpolnili študenti v študijskih letih od 2014/15 do 2019/20 s štirih že omenjenih fakultet Univerze v Ljubljani. Izpolnili so jih pod vtisom doživetja takoj po koncu muzejske učne ure v muzeju. Zbrani vprašalniki so bili sproti analizirani za vsako skupino študentov po udeležbi na izbrani muzejski učni uri in urejeni ter shranjeni po študijskih letih. Skupaj smo zbrali v omenjenih študijskih letih 13 skupin študentov: 6 skupin študentov, ki so obiskali učno uro Antična Emona, 3 skupine študentov, ki so obiskali učno uro Lepopis in 4 skupine študentov, ki so učne ure obiskali po enkrat (Nedeljska šola, Računstvo, Prirodopis in Telovadba). V nadaljevanju predstavljamo podatke o izbiri učnih ur iz vprašalnikov, ki so jih izpolnili študenti takoj po udeležbi učne ure v študijskih letih 2014/15–2019/20 (Glej Tabela 2).

Tabela 2: Učne ure, ki so jih študenti izbrali v študijskih letih 2014/15–2019/20

Študijsko leto	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	Skupaj
Učna ura							
Antična Emona 1. stol.	8	8	35	31	38	71	191
Nedeljska šola 1865	/	6	/	/	/	/	6
Računstvo 1905	13	/	/	/	/	/	13
Prirodopis 1907	/	12	/	/	/	/	12
Lepopis 1930	12	13	9	/	/	/	34
Telovadba 1932	/	/	/	13	/	/	13
Skupaj	33	39	44	44	38	71	269

Tabela 2 prikazuje, da so študenti v študijskih letih od 2014/15 do 2019/20 izbrali šest različnih učnih ur. Največkrat je bila izbrana učna ura Antična Emona, ki jo je obiskalo 191 študentov. Najmanjkrat pa so študenti izbrali Nedeljsko šolo (6).

Analiza podatkov

Zbrane podatke, ki so jih študenti zapisali o pridobljenem novem znanju pri muzejski učni uri, o vlogi učitelja in o tem ali bi obiskali še kakšno učno uro in zakaj, smo pri vseh skupinah sproti, po končanem obisku učne ure, analizirali kvalitativno.²⁷ Tako so bili za vsako učno uro posebej že zbrani in analizirani odgovori, narejeni zapisi, glede na študijsko leto obiska študentov v muzeju. Vsi odgovori (f), pridobljeni iz vprašalnikov po skupinah študentov, so bili nato prepisani in analizirani z običajno analizo vsebine s kodiranjem.²⁸ Rezultate odgovorov študentov smo razdelili glede na določeno muzejsko učno uro po zgoraj omenjenih treh vprašanjih. Zapisali smo najbolj pogosto omenjene odgovore: skupne poglede in odzive študentov na vsako vprašanje. Pri izbrani učni uri (Antična Emona, Nedeljska šola, Računstvo, Prirodopis, Lepopis in Telovadba) smo jih združili v kategorije, pri katerih smo zapisali število odgovorov (f) študentov. Podatki so bili analizirani skupaj za vsa študijska leta (2014/15–2019/20) in za vse študente (n = 269) s štirih fakultet Univerze v Ljubljani, glede na izbrano učno uro. Na koncu analize in interpretacije rezultatov vsakega raziskovalnega vprašanja posebej, smo zapisali skupne primerjalne ugotovitve vseh analiziranih muzejskih učnih ur.

Rezultati in interpretacija

1. Kaj so se študenti naučili novega pri učni uri?

Za vsako muzejsko učno uro posebej opisujemo poglede in odzive študentov o tem, kaj so se pri učnih urah naučili novega.

Antična Emona (1. stol.)

Iz analize šestih skupin študentov, ki so v obravnavanem obdobju obiskali učno uro Antična Emona, smo odgovore vseh študentov združili v 19 kategorij. Ugotovimo, da so se vsi študenti (f = 191) na tej učni uri na novo učili osnovnih besed v latinščini, latinska imena števil do deset, latinskega izreka »Repetitio est mater studiorum« (Ponavljjanje je mati učenosti) in pisati s stilusom na voščene tablice, kar se jim je zdelo zelo zanimivo. Skoraj vsi študenti (f = 190) so se prvič učili latinskih imen mesecev. Prav tako je veliko študentov (f = 189) zapisalo, da so se pri učni uri morali učiti na pamet, saj niso imeli ustreznih pripomočkov za zapiske in ponavljanje znanja. Naučili so se imen bogov (Junona, Venera, Jupiter, Mars, Sonce), njihov pomen (f = 185) in tudi tega, da so bili učenci oblečeni v

27 Janez Vogrinc, 2008, str. 57-58.

28 Prav tam, str. 58.

tunike, učitelj – magister pa v togo ($f = 181$), kar so sami tudi izkusili z udeležbo pri učni uri. Spoznali so, kakšen je bil potek učne ure ($f = 172$). Zanimivi so odgovori, da so na novo spoznali, katero boginjo so morale ženske prositi za uslišanje ljubezni (Venero) ($f = 143$). Malo manj študentov ($f = 139$) je zapisalo, da so pridobili znanje o redu in disciplini, da ima učitelj glavno besedo in da učenci lahko spregovorijo, ko so vprašani. Naučili so se, da je treba na začetku in na koncu učne ure stoje v en glas pozdraviti učitelja »Ave magister«, kar je omenilo ($f = 117$) študentov. Podobno število ($f = 111$) študentov je izpostavilo, da so spoznali, katero boginjo so morale ženske prositi za srečen zakon (Junono). Nekaj študentov ($f = 109$) je zapisalo, da so spoznali, kako so nastala imena mesecev in od kod imena bogov. Nekoliko manj ($f = 97$) jih omenja, da so se naučili, kaj se je darovalo posameznemu bogu oz. boginji za uslišanje. Zanimiva je tudi njihova ugotovitev glede učnih sredstev, saj so študenti ($f = 94$) pisali, da so spoznali, kako je učitelj namesto šolske table imel v rokah zvitek, iz katerega je prebral zgodbo v latinškem jeziku in razlagal snov. Veliko manj študentov ($f = 69$) pa je odgovorilo, da so spoznali, da je bilo treba vedno, ko so učenci odgovarjali učitelju, vstati in odgovoriti v celem stavku. Ugotovimo, da je najmanj študentov ($f = 58$) spoznalo, da se je novo leto v rimskem času začelo z marcem, ne z januarjem.

Nedeljska šola (1865)

Omenjeno učno uro so v eni skupini obiskali študenti samo v študijskem letu 2015/16. Njihove odgovore smo združili v 12 kategorij. Ugotovimo, da so vsi študenti ($f = 6$) pri učni uri Nedeljska šola omenili, da so se tako kot včasih v teh šolah učili računati do deset. Učili so se peti pesem Ljuba vigred, ki jo je napisal škof Anton Martin Slomšek. Prav tako so vsi zapisali, da so spoznali, da je treba učitelja poklicati »Gospod učenik«. Manj študentov ($f = 5$) pa se je naučilo reševanja zanimive preproste besedilne naloge, reševanja zanimivih ugank in manj jih je spoznalo njihove rešitve ter zanimivosti o pticah in obiranju sadja. Prav toliko študentov ($f = 5$) je zapisalo, da so spoznali, da se učitelju vedno odgovarja stoje in v celih stavkih. Glede na število odgovorov sledi, da so se študenti ($f = 4$) naučili novih norm spoštljivega obnašanja kot tudi zravnanege sedenja. Po trije študenti ($f = 3$) so odgovorili, da so spoznali stare metode kaznovanja in spoštljivega odgovaranja učitelju. Najmanj študentov, le dva ($f = 2$), pa je spoznalo pomen tišine pri pouku.

Računstvo (1905)

Učno uro Računstvo so v eni skupini obiskali študenti samo v študijskem letu 2014/15. Njihove odgovore smo združili v 6 kategorij in ugotovili, da so se vsi študenti ($f = 13$) učili uporabljati staro rusko računalo s kroglicami in izvedeli, kako se z njegovo uporabo sešteva in odšteva. Vsi so spoznali, kako so stara imena mesecev povezana z določenimi kmečkimi opravili, kar se jim je zdelo zelo zanimivo. Spoznali so, da sta bili med učno uro najpomembnejši disciplina in

natančnost odgovarjanja učitelju ($f = 11$). Najmanj pa jih je zapisalo ($f = 10$), da so spoznali, od kod izvirajo imena starih mesecev.

Prirodopis (1907)

Samo v študijskem letu 2015/16 se je učne ure Prirodopis udeležila ena skupina (12) študentov, katerih odgovore smo združili v 6 kategorij. Ugotovimo, da je večina študentov ($f = 11$) spoznala pregovore o mačkah npr. »Kar mačka rodi, miši lovi; Mačka se ne kupuje v žaklju idr. Malo manj ($f = 10$) jih je zapisalo, da so spoznali nekaj novega o anatomiji domače mačke (o mačjih blazinicah idr.). Seznanili so se tudi z ugankami o mački, kar se je zdelo zelo zabavno in zanimivo ($f = 10$). Doživeli so nov, avtoritaren odnos učitelja do učencev ($f = 9$) in spoznali strogost in disciplino pri učni uri ($f = 8$). Najmanj študentov je odgovorilo, da so se učili nekaterih novih besed in pravil o življenju mačke ($f = 5$).

Lepopis (1930)

Učno uro Lepopis je v študijskih letih 2014/15, 2015/16 in 2016/17 obiskalo skupaj 34 študentov (3 skupine). Njihove odgovore smo združili v 10 kategorij. Na vprašanje, kaj so se študenti naučili novega pri učni uri Lepopis, ugotovimo, da so se vsi študenti ($f = 34$) naučili pisati lepopisno: kako se izpisujejo posamezne velike in male črke s peresom. Za vse je bila novost zelo strogo naslavljanje učiteljice z »Gospodična učiteljica« ($f = 34$). Učili so se lepega poševnega pisanja posameznih črk s peresom, ki so ga pomočili v črnilo ($f = 33$). Študenti so spoznali, kako stroga je bila šola v preteklosti ($f = 32$). Poudarili so, da je bila zanje novost, da so kot učenci morali spoštovati in ubogati učiteljico, sicer so bili kaznovani ($f = 30$). Manj študentov ($f = 28$) je omenilo, da so pridobili novo znanje o stari slovenščini, ki jo je govorila gospodična učiteljica. Nekoliko manj ($f = 25$) jih je odgovorilo, da so se učili, kako je treba držati roke za hrbtno. Spoznali so, kako so morali učenci v preteklosti pravilno sedeti v šoli, s čimer so poudarili pomen pravilne drža in urejenosti pri pouku ($f = 20$). Novost je bila zanje tudi, kako se obnašati v šoli in biti podrejen učitelju ($f = 19$). Najmanj študentov ($f = 17$) pa je omenilo, da so prvič uporabili pivnik za nastale packe s črnilom.

Telovadba (1932)

V študijskem letu 2017/18 se je prvič lahko obiskalo tudi učno uro Telovadba. Obiskala jo je ena skupina (13) študentov. Njihove odgovore smo združili v 7 kategorij. Zanimivi so odgovori študentov, kaj so se učili novega pri tej učni uri. Vnaprej so vedeli, da je ta ura prirejena po vzoru Sokolov in njihovih pravil telesne vzgoje. Vsi ($f = 13$) omenjajo, da so se učili, kako se je v tistem času izvajala telesna vzgoja, kakšne vaje so delali v preteklosti. Prav tako so vsi omenili, da so se učili hoditi v vrsti po dva, tri in štiri skupaj. Nekoliko manj študentov ($f = 12$) je zapisalo, da so se učili novih telovadnih iger, ki so potekale po sokolskem zgledu. Učili so se, kako so včasih učence navajali na lepo in dostojno vedenje, medsebojno spoštovanje, čeprav so med seboj tekmovali, to je omenilo ($f = 11$).

študentov. Devet ($f = 9$) študentov je napisalo, da so se učili pravilne stoječe drža telesa. Najmanj študentov ($f = 7$) pa je omenilo, da so se učili, kakšen je bil jezik in kako pomemben je spoštljiv odnos učitelja do učencev. Enako število študentov ($f = 7$) pa je zapisalo, da so pridobili znanje o tem, da je bila takrat telesna vzgoja za ženske veliko bolj preprosta in lažja (usklajeno korakanje, lepa stoječa drža, posebne dostojne vaje), kot je danes v šoli.

Primerjava odgovorov o tem, kaj so se študenti kot bodoči učitelji na omenjenih muzejskih učnih urah naučili, kaže, da so pridobili kar veliko novih spoznanj o preteklosti. Novosti so povezane z vsebino posameznega predmeta, npr. učenjem latinskega jezika, s spoznavanjem starih slovenskih izrazov in slovenskim jezikom, ki so ga govorili v preteklosti. Spoznali so, s kakšnimi učnimi sredstvi so nekoč poučevali pri učnih urah, kakšen je bil način oz. potek pouka, kakšno je moralo biti obnašanje učencev, red in disciplina, spoštovanje do učiteljev ter kako so bili oblečeni učenci in učitelj. Ugotovili smo, da so bili študenti pozorni na sam potek pouka, vsebino in so razmišljali o novih stvareh, ki so se jih učili, saj so prišli na učne ure vnaprej informirani, kakšna bo vsebina in na kaj vse naj bodo pozorni pri učni uri.

2. Kakšna je bila vloga učitelja pri muzejski učni uri?

Kako so študenti doživeli in ovrednotili učitelja, bomo prikazali v nadaljevanju za vsako učno uro posebej.

Antična Emona (1. stol.)

Iz zbranih odgovorov študentov, ki smo jih združili v 10 kategorij, ugotovimo, da so študenti zgoraj navedeno vprašanje razumeli zelo različno. Razberemo, da so vsi študenti odgovorili, da učitelj motivira učence k učenju latinščine ($f = 191$). Manj ($f = 190$) jih je menilo, da je učitelj na učni uri Antična Emona zelo dobro odigral vlogo učitelja »magistra« in prav toliko jih je tudi menilo, da je učitelj moralna in vzgojna avtoriteta. Študenti so menili ($f = 188$), da učitelj dobro vodi in usmerja pouk ter spodbuja učence k razmišljanju. Nekateri študenti ($f = 185$) pa so ugotovili, da je učitelj strog in da ima red in disciplino. Zanimivo so nekateri študenti ($f = 181$) zapisali, da je učitelj spoštljivo do učencev podajal novo znanje. Obenem pa so poudarili ($f = 179$), da učitelj veliko ve in svoje znanje prenaša na učence, ki si morajo večino snovi zapomniti na pamet. Študenti ($f = 176$) so izpostavili, da je vloga učitelja v tem, da učence uči, z njimi ponavlja in jih sprašuje ter da učitelj pri učni uri vključi vsakega učenca ($f = 170$).

Nedeljska šola (1865)

Odgovore študentov smo združili v 4 kategorije. Ugotovimo, da so vsi študenti pri učni uri Nedeljska šola izpostavili, da je vloga učitelja avtoritarna, da vzdržuje disciplino in red ($f = 6$). Da učitelj vodi, razlaga in sprašuje, je menilo pet ($f = 5$) študentov. Štirje študenti ($f = 4$) pa so menili, da je učiteljeva vloga v

tem, da nauči učence novo snov. Najmanj, le trije ($f = 3$) so odgovorili, da je vloga učitelja tudi ta, da prenaša znanje prek strahospoštovanja (predvsem s kaznijo).

Računstvo (1905)

Učno uro Računstvo je obiskalo 13 študentov. Njihove odgovore smo združili v 5 kategorij in ugotovili, da so vsi študenti zapisali, da je učiteljeva vloga vzgojna in izobraževalna, pri čemer je velik poudarek na vzgoji, to je vzgajanju učencev za lepo vedenje ($f = 13$). Nekateri ($f = 11$) so menili, da je vloga učitelja v tem, da zna lepo vzgajati k strpnosti in medsebojnemu spoštovanju ter čim več naučiti učence. Več študentov ($f = 10$) je menilo, da je učitelj strog, njegova vloga pa nadrejena, drugi ($f = 8$) so zapisali, da je učiteljeva vloga v tem, da sprašuje in kaznuje, najmanj študentov ($f = 7$) pa je zapisalo, da je učitelj avtoriteta, ki vzgaja poslušne ljudi.

Prirodopis (1907)

Omenjeno muzejsko učno uro je obiskalo 12 študentov. Odgovore smo združili v 4 kategorije in ugotovili, da so vsi študenti omenili, da je vloga učitelja pri učni uri Prirodopis avtoritarna ($f = 12$). Omenili so ($f = 11$), da je bila naloga učitelja v tem, da je učencem na zanimiv način podajal učno snov. Nekateri ($f = 10$) so menili, da je bila učiteljeva vloga le v tem, da je dobro vzgajal in izobraževal. Še najmanj pa je bilo odgovorov študentov ($f = 8$), da je učiteljeva vloga v tem, da strogo disciplinira in kaznuje, kar so nekateri pri učni uri, kot so zapisali, tudi doživeli s kaznimi.

Lepopis (1930)

Učno uro Lepopis je obiskalo 34 študentov. Njihove odgovore smo združili v 5 kategorij, ki jih v nadaljevanju predstavljamo. Na tej muzejski učni uri so vsi študenti odgovorili, da je bila vloga učitelja, da nadzoruje učence, jih disciplinira in jih pripravlja na nadaljnje učenje ($f = 34$). Nekoliko manj študentov ($f = 25$) je menilo, da je vloga učitelja vzgojna in izobraževalna, pri čemer so izpostavili poudarjeno vzgojno vlogo. Kot avtoriteta je imel učitelj glavno besedo v razredu, tako je menilo ($f = 20$) študentov. Nekateri so menili, da je učitelj strog in učence ustrahuje ($f = 19$). Drugi ($f = 11$) so zapisali, da je učiteljeva vloga, da skrbi za ustrezno držo učencev pri sedenju, jih navaja na čistočo in vljudnost do učitelja.

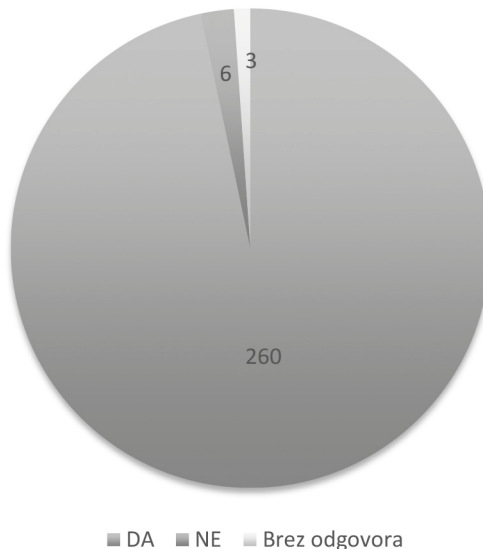
Telovadba (1932)

Učno uro je obiskalo 13 študentov, katerih odgovore smo združili v 5 kategorij. Pri muzejski učni uri Telovadba iz leta 1932 ugotovimo, da so vsi študenti zapisali, da je vloga učitelja v tem, da je vodja in moralna ter vzgojna avtoriteta kot tudi da nazorno uči učence pravilne držbe telesa in gibanja ter je zgled ($f = 13$). Menili so ($f = 12$), da učitelj postavlja pravila in zahteve, da je njegova vloga v tem, da pokaže, katere vaje morajo delati učenci. Najmanj študentov ($f = 9$) pa je menilo, da je bila vloga učitelja, da je vzdrževal red in disciplino in ni dovolil, da bi se učenci posmehovali komurkoli.

Čeprav so bile muzejske učne ure iz različnih časovnih obdobj, so študenti spoznali, da je bila vloga učitelja v šolah v preteklosti pomembna. Iz njihovih odgovorov lahko izpostavimo, da je učitelj imel tako vzgojno kot izobraževalno vlogo. Med njima so študenti kot bodoči učitelji izpostavili pomen vzgojne vloge učitelja pri vseh učnih urah. Učitelj je bil stroga avtoriteta, ki je zahteval red in disciplino, če učenci tega niso upoštevali, so bili ustrahovani in kaznovani. Učitelj je vzgajal k ustrezni držbi učencev pri sedenju in k ustrezni držbi telesa pri telovadbi. Poleg tega so vzgajali k čistoči, vljudnosti do učitelja, lepemu vedenju, miru pri pouku, strpnosti in medsebojnemu spoštovanju (pri telovadbi), pri čemer je imel učitelj glavno besedo. Vloga učitelja pa je bila, kot so zapisali študenti, tudi izobraževalna. Bil je dober vodja, ki je motiviral in usmerjal učence k pridobivanju novega znanja. Še posebej so menili, da so bili vsi učitelji na učnih urah zanimivi, saj so študentom posredovali konkretno znanje, učili so jih uporabljati določene stare šolske pripomočke, tako da so študenti pridobili nekaj zanimivih izkušenj in doživetij.

3. Ali bi si študenti želeli obiskati še kakšno muzejsko učno uro in zakaj?

Študenti so najprej odgovorili na vprašanje, ali bi si želeli obiskati še kakšno muzejsko učno uro. Odgovarjali so na zaprto vprašanje z da ali ne (glej spodnji graf). Potem pa so imeli možnost zapisati svoje mnenje, zakaj bi obiskali še kakšno učno uro.

Odgovori študentov ali želijo obiskati še kakšno muzejsko učno uro.

Podatki kažejo, da je večina študentov (260) pripravljena še obiskati muzejske učne ure. Šest študentov ne želi več obiskati nobene učne ure, trije pa na to vprašanje niso odgovorili.

Ne glede na posamezno učno uro, ki so jo obiskali študenti v študijskih letih od 2014/15 do 2019/20, podajamo njihove najbolj izstopajoče odgovore, zakaj bi obiskali še kakšno učno uro. Analizirali smo 260 odgovorov študentov, ki so zapisali, da bi obiskali še kakšno muzejsko učno uro.

Kar vseh ($f = 260$) študentov je zapisalo, da bi obiskali še kakšno muzejsko učno uro, ker so učne ure zanimive in poučne. Manj ($f = 243$) jih je menilo, da bi obiskali še kakšno učno uro, ker od teh ur pridobijo zelo veliko novih spoznanj in informacij. Nekateri ($f = 221$) bi obiskali še kakšno muzejsko učno uro, ker so zabavne, dajejo poučno doživetje preteklosti. Drugi študenti ($f = 209$) so menili, da bi obiskali učno uro, ker so dobro izvedene, da se lahko vsak vživi v preteklost. Veliko študentov, bodočih učiteljev ($f = 205$), je zapisalo, da bi obiskali učno uro, ker spoznajo in se učijo še kakšnih drugačnih načinov poučevanja iz preteklosti. Nekateri ($f = 197$) so menili, da bi obiskali učno uro, ker bi bilo zelo zanimivo videti in doživeti še druge učne ure iz preteklosti, ki jih izvajajo v Slovenskem šolskem muzeju. Nekaj manj ($f = 181$) bi jih obiskalo učno uro, ker bi radi spoznali, katere učne pripomočke so uporabljali v šoli, in da bi lahko primerjali muzejske učne ure med seboj.

Le ($f = 6$) študentov je odgovorilo, da ne bi več prišli v muzej. Dva študenta ($f = 2$) sta izjavila, da ne bi obiskala nobene muzejske učne ure več, ker jima obisk ene učne ure zadostuje. En študent ($f = 1$) pa ne bi obiskal več učnih ur, ker je bil že tretjič pri učni uri. Tri osebe ($f = 3$) pa niso odgovorile, zakaj ne bi več obiskale muzejske učne ure. Število oseb, ki ne bi obiskale več muzejske učne ure v Slovenskem šolskem muzeju, je zanemarljivo majhno. Poleg vseh teh študentov, ki so odgovorili negativno na omenjeno vprašanje, ($f = 3$) osebe niso odgovorile na vprašanje.

Pridobljeni odgovori nam kažejo, da so bili študenti navdušeni nad učnimi urami in bi še kdaj obiskali druge muzejske učne ure. Spoznali smo, da so se jim zdele muzejske učne ure zanimive po vsebini, ker so pridobili nova spoznanja in ker so doživeli šolo iz preteklosti. Muzejske učne ure so zelo pomembno dopolnilo k izobraževanju bodočih učiteljev, saj ti veliko bolje razumejo, kako je bilo v šoli v preteklosti, kakšna je bila vloga učitelja, kako so npr. učenci doživljali disciplino v šoli in kakšen pouk je bil v določenem obdobju značilen za območje sedanje Slovenije. Ugotavljamo, da so muzejske učne ure v Slovenskem šolskem muzeju učinkovito vzgojno izobraževalno sredstvo, da se študenti veliko bolj zavedajo tudi bodoče vloge učitelja.

Sklepne misli

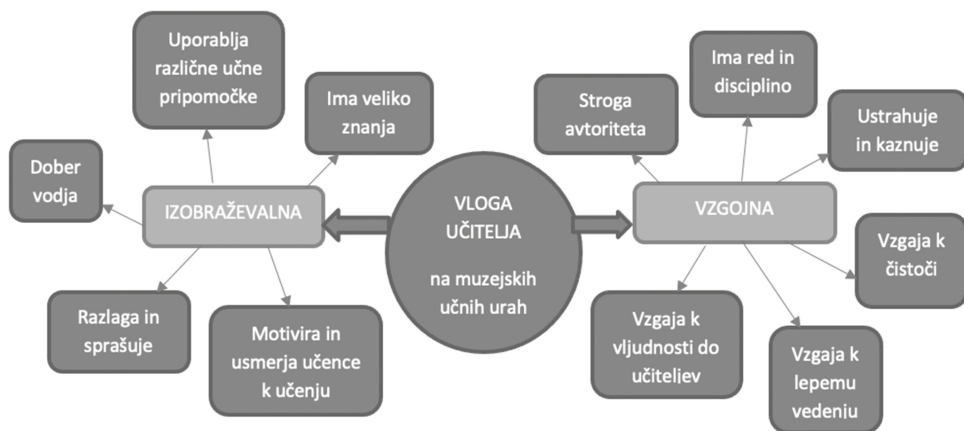
Ugotavljamo, da so muzejske učne ure dobra in zanimiva oblika neformalnega izobraževanja v Slovenskem šolskem muzeju. To še posebej velja za študente

kot bodoče učitelje, saj pridobivajo nova, dodatna spoznanja in predvsem osebne izkušnje o zgodovini vzgoje in izobraževanja ter o vlogi učitelja na slovenskih tleh v različnih zgodovinskih obdobjih. Poudariti moramo, da so študenti na fakulteti že prejeli teoretično znanje o zgodovini vzgoje in izobraževanja. Zato so bili veliko bolj motivirani in pozorni na potek muzejskih učnih ur, vsebino in vlogo učitelja itd.

Primerjava njihovih odgovorov na vprašanje, kaj so se naučili novega pri posamezni muzejski učni uri, ki so jo obiskali, nam pokaže njihove vtise, doživetja, nova spoznanja, glede na vsebino posamezne učne ure, idr. Na primer pri učni uri *Antična Emona* so študenti v vseh analiziranih študijskih letih poudarili pomen učenja besed v latinščini in pisanja s stilusom na voščene tablice. Omenimo še njihovo zanimivo ugotovitev, da so se morali nekoč učiti na pamet, s čimer so izpostavili pomen verbalizma v rimski šoli. Pri učni uri *Nedeljska šola*, ki je potekala nekoč ob nedeljah, so se študenti seznanili, kako so se včasih učili šteti do deset, peti pesem Ljuba vigred škofa Antona Martina Slomška in da se učitelja kliče »Gospod učenik«. Spoznali so stare besedilne naloge, uganke in njihove rešitve. Zanimivo je tudi njihovo spoznanje, da se učitelju vedno odgovarja stoje in v celih stavkih. Pri učni uri *Računstva* so se študenti učili uporabljati staro rusko računalno s kroglicami in izvedeli, kako se z njegovo uporabo sešteva in odšteva. Spoznali so, kako so stara imena mesecev povezana z določenimi kmečkimi opravili ter ugotovili, da sta bili med učno uro najpomembnejši disciplina in natančno odgovarjanje učitelju. V zvezi z učno uro *Prirodopis* je večina študentov omenila, da so pridobili nova spoznanja o pregovorih o mačkah, ko so reševali uganke o mački, kar jim je bilo zelo zabavno in zanimivo. Veliko novih spoznanj so pridobili študenti tudi pri učni uri *Lepopis*. Učili so se pisati lepopisno: posamezne črke pisati poševno s peresom. To je bilo zanje nekaj novega. Za vse je bila novost tudi zelo dosledno naslavljanje učiteljice z »Gospodična učiteljica«. Tudi pri učni uri *Telovadba* so se učili, kako se je izvajala telesna vzgoja in kakšne vaje so delali, učili so se novih telovadnih iger, ki so potekale po sokolskem zgledu. Zanimivo pa je nekaj študentov omenilo, da so pri telovadbi spoznali, kako so včasih učence navajali na lepo in dostojno vedenje, spoštovanje, čeprav so med seboj tekmovali. Menimo, da je prav to dober zgled iz preteklosti, ki se lahko za vzgojo mladih uporabi še danes.

Primerjava odgovorov študentov na vprašanje o vlogi učitelja pa nam razkrije, da so študenti pri vseh muzejskih učnih urah poudarjali avtoritarnost in strogost učitelja, a s precejšnjim znanjem. O učni uri *Antična Emona* so na primer študenti odgovorili, da je vloga učitelja v tem, da motivira k učenju latinščine, da je učitelj moralna in vzgojna avtoriteta ter da je bila vloga učitelja dobro odigrana. Menili so, da je učitelj strog, da ima red in disciplino, hkrati pa je na spoštljiv način do učencev podajal novo znanje. Pri učni uri *Nedeljska šola* so študenti videli avtoritarno vlogo učitelja, ki ima red in disciplino. Učitelj vodi, razlaga in sprašuje. Polovica študentov je poudarila, da je bila vloga učitelja, da je vzgajal predvsem s kaznijo, s strahospoštovanjem. S tem lahko izpostavimo, da so študenti lahko neposredno doživeli pri učni uri tri vzgojne vplive učite-

lja v preteklosti, kar smo obravnavali na fakulteti: 1. da je učitelj vzgajal z učno vsebino, 2. s svojo avtoritarno vlogo in zgledom ter 3. z zahtevanjem discipline (ustrahovanjem in kaznimi).²⁹ Podobno so študenti opisali vlogo učitelja tudi pri učni uri *Računstva*, saj so izpostavili, da je učiteljeva vloga vzgojna in izobraževalna, pri čemer je velik poudarek na vzgoji, to je lepem vedenju učencev. Manj študentov je menilo, da je vloga učitelja v tem, da zna lepo vzgajati in učence čim več naučiti. Več jih je menilo, da je učitelj strog, nadrejen, da sprašuje in kaznuje učence in je avtoriteta, ki vzgaja poslušne ljudi. Tudi pri učni uri *Prirodopis* so vsi študenti zapisali, da je učiteljeva vloga avtoritarna, da vzgaja s strogo disciplino in kaznuje. Podobno zasledimo mnenja študentov pri učni uri *Lepopis*, kjer so vsi študenti menili, da je vloga učitelja (gospodične učiteljice) v tem, da nadzoruje, disciplinira in pripravlja na učenje. Predvsem so tudi pri tej učni uri študenti videli pomembno vzgojno vlogo učiteljice kot avtoritete, ki ima glavno besedo. Da je učitelj moralna in vzgojna avtoriteta, pa so zapisali vsi študenti, ki so obiskali učno uro *Telovadba*. Učiteljeva vloga pri telovadbi je, da postavlja pravila in zahteve, da vnaprej pokaže vaje, ki jih morajo delati učenci, s tem pa nazorno uči pravilne drže telesa in gibanja ter je zgled. Učitelj je bil strog, imel je red in disciplino in ni dovolil, da bi se učenci posmehovali komurkoli. Omenjene različne poglede in opise študentov o vlogi učitelja na vseh muzejskih učnih urah lahko ponazorimo na naslenji način:

Pogledi in opisi študentov o vlogi učitelja na muzejskih učnih urah (2014/15 – 2019/20) (lastna ponazoritev).

29 Monika Govekar-Okoliš, *Disciplina in vzgojni režim v gimnazijah na Slovenskem v letih 1849–1914*, Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 2001, str. 70.

Primerjava mnenj študentov o obiskanih učnih urah nam pokaže, da so študenti pridobili nove izkušnje, doživetja in spoznanja iz različnih obdobj. To je dopolnilo njihovo znanje, ki so ga že imeli in jim je olajšalo razumevanje značilnosti nekdanje vzgoje in izobraževanja ter vloge učitelja. Muzejske učne ure so bile po njihovem mnenju dobre, zanimive in učinkovite, saj je večina (260) študentov odgovorila, da bi si želeli obiskati še kakšno muzejsko učno uro, ker so te ure zanimive in poučne, da bi pridobili še zanimivejše in nove zgodovinske izkušnje, nova spoznanja in informacije. Učne ure so se jim zdele tudi zabavne, ker dajejo poučno doživetje iz preteklosti in so bile dobro izvedene.

Ugotovili smo, da so muzejske učne ure na študente naredile močan vtis, zato lahko poudarimo, da so tovrstne oblike izobraževanja v muzeju pomembne in učinkovite za njihovo izobraževanje. Študentom dajejo dejavno izkušnjo in edinstven vtis o šolski preteklosti, tako da se na zanimiv, sodelovalen, celo igriv način povežejo s preteklostjo, hkrati pa pridobijo nova spoznanja, marsikaj bolje razumejo in so spodbujeni k raziskovanju zgodovine vzgoje in izobraževanja na slovenskih tleh. Ker so rezultati te študije omejeni le na študente kot bodoče učitelje s štirih fakultet Univerze v Ljubljani, bi bile zanimive nadaljnje raziskave tudi pri drugih skupinah obiskovalcev v Slovenskem šolskem muzeju. Omenjene ugotovitve so pomembne za izboljšanje kakovosti izobraževanja študentov kot bodočih učiteljev, prav tako pa tudi za formiranje novih muzejskih učnih ur v Slovenskem šolskem muzeju.

Literatura

Black Country Living Museum in Dudley, England, 2021.

<http://www.bclm.co.uk/activities/have-a-school-lesson/3.htm#.Wi5jDWU-cVQM> (pridobljeno: 5. 7. 2021).

Bradley, Laurel, *Curricular Connections: The College/University Art Museum as Site for Teaching and Learning*, 2009, <http://www.caareviews.org/reviews/1309#.V4ouQ8doVQM> (pridobljeno: 6. 10. 2020).

Chadwick, Alan, *The Role of The Museum and Art Gallery in Community Education*, Nottingham: The Department of Adult Education, University of Nottingham, 1980, str. 16–17.

Govekar-Okoliš, Monika, Effectiveness of school lessons from the past as live forms of museum education for higher education students, *Museum Management and Curatorship*, 33, 2018, št. 4, str. 382–397.

Govekar-Okoliš, Monika, Educational role and activities of the Slovenian school museum : views, experiences and suggestions of university students concerning school lessons from the past in the study years from 2014 to 2018, *Šolska kronika : zbornik za zgodovino šolstva in vzgoje*, 27, 2018, št. 3, str. 165–186.

Govekar-Okoliš, Monika, *Disciplina in vzgojni režim v gimnazijah na Slovenskem v letih 1849–1914*, Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2001.

- Griffin, Janette, The museum education mix: students, teachers and museum educators, *Understanding museums*, Australia: Australian museums and museology, 2011 https://nma.gov.au/research/understanding-museums/JGriffin_2011.html (pridobljeno 27. 8. 2021).
- Mrvaški šolski muzej v Zagrebu, 2021, Hrvaška. https://www.inyourpocket.com/zagreb/croatian-school-museum_4037v (pridobljeno: 9. 7. 2021).
- Kallio, Kalle, Critical outcomes of museum learning, In *Revisiting the Educational value of museums. Connecting to audiences*, Pilsen, Czech Republic: NEMO 23rd Annual Conference 5-7 November 2015, 12-15. http://www.nemo.org/fileadmin/Dateien/public/NEMO_documents/NEMO_AC2015_EduVal_documentation.pdf (pridobljeno: 12. 8. 2021).
- Kranich, Nancy, Promoting adult learning through civil discourse in the public library, *New directions for adult and continuing education*, 2010, št. 127, str. 15-24. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/ace.377> (pridobljeno: 24. 8. 2021).
- Kristinsdóttir, AlmaDís, Toward Sustainable Museum Education Practices: Confronting Challenges and Uncertainties, *Museum Management and Curatorship*, 32, 2017, št. 5, str. 424-439. doi.org/10.1080/09647775.2016.1250104 (pridobljeno: 23. 8. 2021).
- Moussa, Helene, Museums as Cultural Institutions: Challenges and Opportunities for St. Mark's Coptic Museum, *Journal of the Canadian Society for Coptic Studies*, 5, 2013, št. 1, str. 75-84.
- Old Sacramento Schoolhouse Museum in California*, 2021, USA. <http://oldsacschoolhouse.scoe.net/index.html> (pridobljeno: 2. 8. 2021).
- Pedagoški programi v šolskem letu 2020/21*, Ljubljana: Slovenski šolski muzej 2020.
- Ragged School Museum in London*, 2021, England. <https://www.timeout.com/london/museums/ragged-school-museum> (pridobljeno: 12. 7. 2021).
- Sagadin, Janez, *Poglavja iz metodologije pedagoškega raziskovanja*, Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1993.
- Slovenski šolski muzej v Ljubljani*, 2021, https://www.inyourpocket.com/ljubljana/slovenian-school-museum_148056v (pridobljeno: 7. 9. 2021).
- Smiraglia, Christina, Targeted Museum Programs for Older Adults: A Research and Program Review, *Curator: The Museum Journal*, 59, 2016, št.1, str. 39-54, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/cura.12144> (pridobljeno, 16. 10. 2020).
- Sydney Living Museums in Sydney*, 2021, Australia. <https://sydneylivingmuseums.com.au/education/programs/lessons-past> (pridobljeno: 21. 7. 2021).
- Vogrinc, Janez, *Kvalitativno raziskovanje na pedagoškem področju*, Ljubljana: Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani, 2008.
- Vogrincič Čepič, Ana, Knjižnice danes, knjižnice jutri: aktualne knjižnične prakse in pomen knjižničnega prostora v luči širših družbenih fenomenov – sociološke perspektive. *Knjižnica*, 56, 2012, št. 4, str. 95-107.

Povzetek

Analizirali smo muzejske učne ure v Slovenskem šolskem muzeju in raziskali njihov pomen za izobraževanje študentov kot bodočih učiteljev v študijskih letih od 2014/15 do 2019/20. Primerjalno smo ugotovili, da so različne muzejske učne ure pomembna oblika izobraževanja, s katero v muzeju pomagajo ohranjati nesnovno slovensko šolsko dediščino. Muzej kot neformalno, medgeneracijsko in vseživljenjsko učno središče skrbi tudi za razvijanje in izvajanje muzejskih učnih ur. Študenti s štirih fakultet Univerze v Ljubljani so lahko dopolnili svoje znanje iz zgodovine vzgoje in izobraževanja ter vloge učiteljev v šoli nekoč. Pri obisku muzejskih učnih ur so se v vlogi učencev učili novih spoznanj neposredno iz lastnih izkušenj in doživetov. Tako bolje razumejo določene učne vsebine iz preteklosti ter pomen stroge vzgoje in discipline v šoli, s tem pa tudi strogo vlogo učitelja. Spoznamo, da so v muzeju učne ure vedno bolj priljubljene, saj bi se jih skoraj vsi študenti ponovno udeležili. Posebej pa so muzejske učne ure pomembne, ker omogočajo dodatno usposabljanje in učenje bodočih učiteljic in učiteljev.